

המיליונים שהופעלו נגד 2700 עובדים שהכריזו שביתה

ידי אנשי שפירא. מכל מקום, הניצוק ה' ראשון ניתן במחלקת עובדי הרשת. אלה הם "הגברים" של החברה. הם העילית ה' עובדת של חברת החשמל, והם לא היו מוכנים בשום פנים להשלים עם מצב ה' עניינים הקיים. מתוכם צמח ועדה הפעולה הראשון — שהיה גם הקצר הראשון ברשת של ועד העובדים שניהן עד אותה תקופה.

במהירות מסחררת החלו מתפוצצים הפקקים בלוח-החשמל. מחלקה אחרי מחלקה הקימה ועדה פעולה, ואלה כפרו בסמכות הוועד הקיים לייצגם. לשיא הגיעו, כאשר כינסו אסיפה בבית ציוני אפריקה. השתתפו בה למעלה מ-1300 עובדים, שהריעו להעדיף הפעולה כנציגיהם האמיתיים. שעה שהשלטון ואמצעי-הלחץ היו עדיין בידי הוועד המפא"י, התמו כ-70 אחוז מהעובדים על פטיציה לעריכת בחירות חדשות, מאחר ששוב אינם רואים בוועד הקיים נציגות שהם נותנים בה אמון.

תחת לחץ זה עשה הוועד מאמץ לשכך את זעם העובדים, השיג מהחברה הישג נוסף — הפעם לבעלי הדרגות הנמוכות. לכל דרגה ניתנה תוספת של 20-40 ל"י, אולם, שלא כמו לבעלי הדרגות הגבוהות, לא ניתנה התוספת באורח רטרואקטיבי, כך, שהתוספת לא סיפקה את דרישת העובדים: הם הודיעו כי אינם מקבלים את ההסדר החדש, המשיכו לדרוש כי ההעלאה תחול מ-1958, לא מ-1961. הם פנו אפילו לירוחם משל, ראש המחלקה לאיגוד מקצועי בוועד הפועל, דרשו את התערבותו. הוא דחה

הוא היה בוס טיפוסי: דאג לאסוף סביבו רק אנשים שהיו נאמנים לו אישית בכל התמודדות בקרב ציבור העובדים או במלחמות הפנימיות במפא"י. תמורת זאת חילק להם הנאות ביד רחבה: העלאות בדרגה, גיבויים נוחים. בכמה מקרים, אף יצר עבורם גיבויים בדרגות-שכר גבוהות. אלה שלא זכו להטבות לא אמרו דבר, אבל שמרו טיגה בלבם.

ועד עובדי חברת החשמל היה תמיד ועד חזק, בעל שליטה כמעט מוחלטת בגורל החברה ובנוהלי-העבודה שלה. כאשר הולאמה החברה, ובהשראת שר-האוצר לוי אשכול ניתנה לעובדים ב-1957 נציגות במועצת מנהלי החברה, עלה עוד יותר כוחו של הוועד. מה עוד, שהיה זה תמיד ועד מפא"י, שנהנה מגיבוי המפלגה בהסתדרות ובמשרדים הכלכליים.

עוד בימים שחברת החשמל היתה מיבצר של ההגנה, ומפקדים קיבלו משכורת מבלי לעבוד למעשה, היו עובדי חברת החשמל ידועים כמוחסמים בין עובדי היישוב העברי. גם לאחר שמיפעלים אחרים החלו משלמים משכורות גבוהות יותר, המשיכה להלך בארץ האמונה כי ועד עובדי חברת החשמל הבטיח לעובדיו תנאים שאין דוגמתם בשום מקום-עבודה אחר.

לפני שלוש שנים, לאחר לחץ מצד ועד העובדים, נקבע לראשונה לוח-דרגות בחברה. נעשה ניתוח עיסוקים, לפיו נקבע כי עיסוק מסוים, מן הדין שיוכה את העוסק בו בדרגה מסוימת. על פי לוח זה נקבעו דרגות העובדים. אולם היה ברור, גם להנהלה וגם לתועד, כי שיבוץ ראשוני זה נתון לשינויים שיוכתבו על-ידי הנסיון המעשי של העבודה. שני הצדדים שמרו לעצמם את הזכות, בעת חתימת ההסכם, לדרוש שינויים בלוח-הדרגות, כתום שנתיים.

★ ★ ★

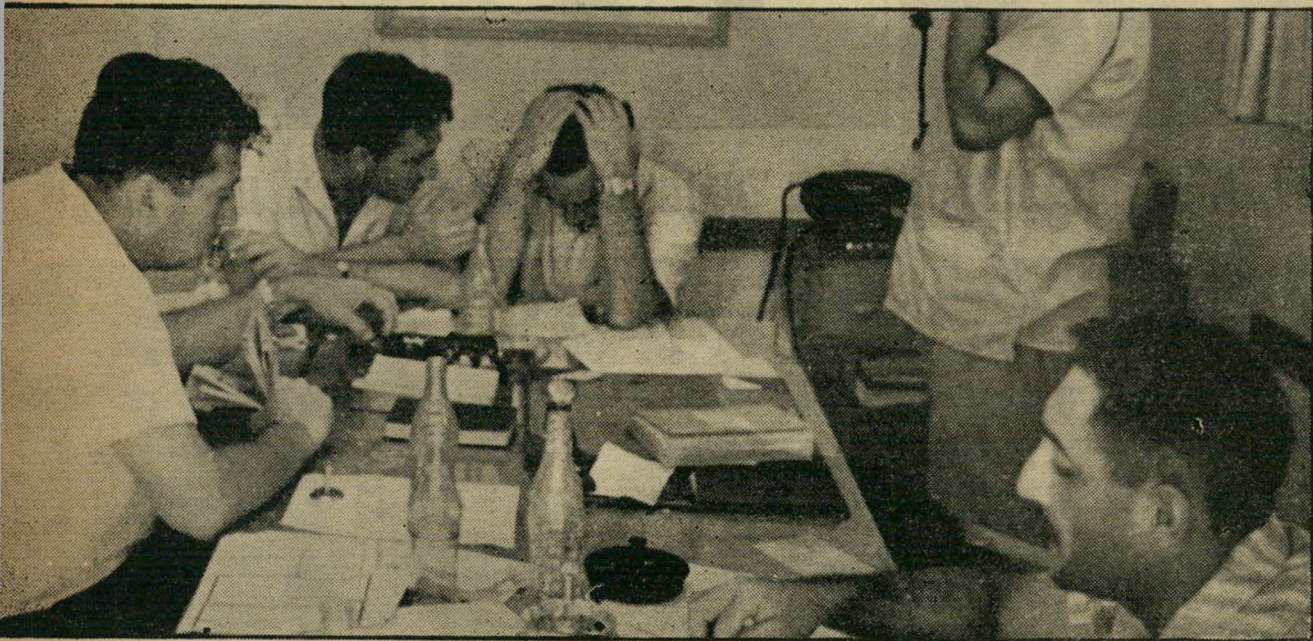
מיליון לירות לבכירים

כ תום השנתיים ניגשו שני הצדדים לתיקון הדרגות. כאן עשה שפירא צעד שנועד להוריש אחד מכאבי-הראש הגדולים להוועד הנוכחי. במקום לדון בתיקונים עקרוניים, דנו בשינויים אישיים. כלומר: במ' קום לקבוע, כי כל רתך העוסק בעבודה מסוימת חייב לקבל דרגה ה' או ו'; וכל נהג טגור חייב להיות בדרגה ד' — דרש הוועד מן ההנהלה כי הרתך שלמה ירקוני, למשל, זכאי לדרגה ו', והנהג עזרא כהן צריך לקבל דרגה ה'.

מטבע אופיו של הוועד, נפתח פתח רחב להעדרות. מי שהיה מקורב לשפירא וקאנשי שלומו, זכה להעלאה בדרגה. נוצרו מצבים, בהם זכה עובד חדש להעלאה בדרגה, ואילו חברו-לסדנא שמילא אותה עבודה עצמה, והיה בעל חתק ימומחיות רבים משלו ב' אותה עבודה, לא קיבל העלאה.

כאשר נחתם ההסכם הסופי בין הוועד לבין ההנהלה, ונקבע בו סולם הדרגות ה' חדשות, גרם לתסיסה אדירה בקרב העוב' דים. אלה שחשו את עצמם מקופחים פנו להוועד, ביקשו הסבר. הם זכו בתשובות מעורפלות. כשפנו להנהלה — ענתה זו כי הדרגות נקבעו בהסכם עם הוועד. הוגשו 500 מכתבי-ערעור להסתדרות, שהקימה ועדה מיוחדת לבדיקתם.

הוועד רשם לזכותו הישג חשוב נוסף. הוא הצליח להשיג תוספת-שכר לבעלי שלוש

בפנים: ממה השביתה

מייוחדת עם פרוץ שביתת-האזהרה. השולחן עמוס בקבוקים, החדר

חדוס עשן סיגריות ומלא מתיחות. זה עתה נמסרו לחברי הוועד מלוא הפרטים של איומי העסקנים המפא"יים בהסתדרות. כי חברי הוועד יסולקו מן ההסתדרות, אם לא יבטלו את שביתת האזהרה.

אותם, בטענה כי אינו יכול להתערב נגד הסכם שהושג בין ועד העובדים הנבחר לבין הנהלת החברה. "אם תהיו ועד נבחר", השיב, "אתערב לצידכם." כך, תוך התנגדות ועדי-הפעולה, חתם הוועד, בראשות אליעזר שפירא, על הסכם, בעל תוקף עד סוף 1963. היה זה זמן קצר בלבד לפני ששפירא והוועד המפא"י הובסו בבחירות על-ידי ועדי-הפעולה. הוועד החדש לא חלל מהצהיר, כי אינו זכיר בעובדה המוגמרת, וכי לשפירא לא היתה הזכות לחתום על חוזה לשנתיים נוספות, שעה שהעובדים התנגדו לו ושעה שהוא עמד בעיצומה של מערכת בחירות.

★ ★ ★

מסע הסכינים הארוכות

וועד החדש מונה 15 חברים: שלושה חברי אחדות-העבודה, שניים ממפ"ם, והיתר "אמני הציבור" — מהם חבר אחד של תא מפא"י. אחרי הבחירות נערכה פגישה חגיגית בין הוועד לבין הנהלת החברה. הוועד החדש החזיק בהבטחה שלא יתעלם מן הבעיות המשקיות הכלליות של החברה, וכי יעשה כל שביכולתו שהעבודות היומיומיות תנוהל ללא הפרעות, תוך הנהגת ייעול, חסכון בשעות-נוספות, ותיקונים הכרחיים במיבנה כוח-העבודה.

אלא שהנהלת חברת החשמל, עם כל היותה גוף של מיפעל ממלכתי, היא מכשיה בידי מפא"י. תבוסת המפלגה בבחירות, ושאיפת-הנקמה שלה, הכתיבו את התנהגות מועצת המנהלים מאחורי הקלעים, ללא התחשבות בגורמים כלכליים או מקצועיים. כך שהחיכוכים, אותם קיח חברי הוועד החדש למנוע, פרצו בכל עבר. הרגשו שחסר רצון-טוב מצד ההנהלה, התלונן השבוע אחד מחברי הוועד.

מה עוד, שלוועד החדש היו חשבונות ארוכים עם הוועד הישן. נפתח מה שתואר על-ידי אויביהם כ"מסע הסכינים הארוכות". הוועד החל בודק בודקנות את הגיבויים שאנשי שפירא לקחו לעצמם, וכל פעם שנראה לו כי גיבוי מסויים מחוסר הצדקה — תבעו לחסלו ולהעביר את האיש לעבודה ממשית. הנפגעים, שליטי הסדר הישן, רצו בהבלה אל מפלגתם — ואל פשע העלבון הפוליטי נוסף חסא הפגיעות בבעלי-החזקה.

כמנגינת-ירקע נשמעה כל אותו זמן תביעתו המשולשת של הוועד, כמעט מן היום הראשון לבחירתו. שהרי על רקע המאבק למימוש תביעות אלה נבחר. התביעות:

- עריכת ניתוח-עסקים חדש, וקביעת לוח-דרגות מותאם למציאות, ולא כפי שעשה הוועד הקודם, על בסיס של התחשבות אישית.
- תיקון דרגותיהם של אותם עובדים שקופחו על-ידי הוועד הקודם, בעת השיבוץ הכללי.
- תשלום תוספת-שכר רטרואקטיבית לעובדי דרגות א"ז, במקביל לתוספות שניתנו ל-200 בעלי הדרגות הגבוהות.

תביעות אלה, לאחר גילגול של שמונה חודשים, הביאו השבוע להכרזת השביתה.

★ ★ ★

שני מיליון + ויכוח

נהוג קובע, כי על הוועד להפנות את דרישותיו להנהלת החברה. זו דחתה אותן. אז פנה הוועד להסתדרות — שחיא, למעשה, הגוף הקובע בענייני חברת החשמל (המשך בעמוד 18)

בחוץ: השובתים

הם באו מוקדם בבוקר, בשעה שהם רגילים לצאת ל' עבודה, כשהוועד התכנס לשיבתו המיוחדת. ניצבו ליד החלון הפתוח של חדר הישיבות, עקבו בעירנות אחר מהלך הדיונים הסוער, בו תלוי גורלם.

הדרגות הגבוהות של עובדי החברה, עם תשלום רטרואקטיבי מתחילת 1958. הסכום הכולל: מיליון ל"י, שהתחלק בין 200 עובדים בכירים. בעלי הדרגות הנמוכות, שעוד לא התאוששו מהממרמרותם על הצורה בה בוצעו שינויי הדרגות, התמלאו עתה חימה כפולה ומכופלת. הם לא הבינו מדוע יזכו הבכירים בהעלאת-שכר רטרואקטיבית — ובעלי הדרגות הנמוכות לא יזכו למענק דומה.

כך נולד כאב-הראש השני מתוך שלושת כאבי-הראש, שנועדו לעבור בירושה לחעד הנוכחי: דרישת בעלי הדרגות א-ז' לתשלום תוספת-שכר רטרואקטיבית, מ-1958.

★ ★ ★

הקצר הראשון

שה לקבוע כרגע מה גרם להתלקחות: העדפת עובדים אחדים על פני אחרים, קיפוח בעלי הדרגות הנמוכות, או החטיפה הבלתי-מוסחית של גיבויים ודרגות על-